

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ О РЕЗУЛТАТИМА АНКЕТЕ О
КРЕДИТНОЈ АКТИВНОСТИ БАНАКА**

Извештај за четврто тромесечје 2022.

Београд, фебруар 2023.

Уводна напомена

Народна банка Србије је 2014. године почела да спроводи анкету о кредитној активности банака. Циљ те анкете је унапређење анализе кретања на кредитном тржишту увидом у ставове представника банака о оствареним и очекиваним променама и на страни понуде кредита и на страни тражње приватног сектора за кредитима.

Анкета се састоји од десет питања која се односе на кредите привреди и становништву. Испитаници одговарају о промени кредитних стандарда,¹ као и о утицају фактора на њихову промену, затим о промени услова одобравања кредита, промени тражње за кредитима и утицају фактора на промену тражње.

У овом документу **сумирани су резултати анкете спроведене од 4. до 20. јануара 2023. године**. У анкети су исказани ставови представника банака о променама током четвртог тромесечја 2022. године и очекиваним променама на кредитном тржишту у првом тромесечју 2023. године. У анкети су учествовали представници 20 банака, што обезбеђује репрезентативну покривеност кредитног тржишта, јер учешће ових банака износи преко 99% билансне суме банкарског сектора.

Резултати анкете су приказани у виду нето процената. Нето проценат за одговоре на питања о понуди кредита дефинисан је као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да су кредитни стандарди *знатно поопштрени* и *донекле поопштрени* и збира учешћа банака које су одговориле да су *знатно ублажени* и *донекле ублажени*. Позитивна вредност нето процента указује на нето поопштравање, а негативна на нето ублажавање кредитних стандарда. Нето проценат за одговоре на питања о факторима дефинисан је као разлика између учешћа банака које су одговориле да је дати фактор допринео поопштравању и учешћа банака које су одговориле да је допринео ублажавању кредитних стандарда. Када је у питању тражња за кредитима, нето проценат је дефинисан као разлика између збира учешћа банака које су одговориле да је она *знатно повећана* и *донекле повећана* и збира процената банака које су одговориле да је *знатно смањена* и *донекле смањена*. Према томе, позитивна вредност нето процента указује на нето повећање, а негативна на нето смањење тражње.

У графичком приказу резултата, термин *девизни* односи се на кредите одобрене у иностраној валути или динарима који су индексирани девизном клаузулом.

¹ Кредитни стандарди су писане и неписане интерне смернице или критеријуми који одражавају кредитну политику банке (нпр. приоритети у погледу врсте кредита, колатерала, сектора, региона и сл.).

САДРЖАЈ

Резиме	1
1. Кредити привреди.....	2
1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	2
1.2. Услови одобравања кредита привреди	3
1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују	4
2. Кредити становништву.....	4
2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену.....	5
2.2. Услови одобравања кредита становништву	7
2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују ..	7

Резиме

Резултати јануарске анкете показују да су банке у Т4 2022. наставиле с поштравањем стандарда по којима су одобравале кредите привреди, али у мањој мери него што су то очекивале у претходној анкети. Поштравање се у нешто већој мери односило на девизно индексирани кредите и, посматрано према величини предузећа, у већој мери је било заступљено код великих предузећа у поређењу с малим и средњим. Даље благо заштравање стандарда банке очекују за Т1 2023. године.

Оцена банака је да је привреда повећала тражњу за кредитима током Т4, и то за девизним односно девизно индексираним кредитима, као и краткорочним динарским. Финансирање обртних средстава и реструктурирање постојећих обавеза препознати су као фактори раста тражње привреде за кредитима. Банке очекују даљи раст тражње привреде за кредитима у Т1.

Банке су у Т4 2022. наставиле и с поштравањем стандарда становништву. Поштравање се првенствено односило на динарске готовинске кредите (и кредите за рефинансирање) и девизно индексирани стамбене кредите. Умерено поштравање кредитних стандарда становништву очекује се и током Т1 2023. године.

Банке су оцениле да је тражња становништва за кредитима смањена током Т4 услед раста цена некретнина, а као фактор који утиче на нижу тражњу наводе и тржиште рада. Наставак оваквих тенденција банке очекују и за Т1.

Табела 1: Оцене банака у погледу понуде и тражње издвојених категорија кредита

	Понуда (кредитни стандарди)		Тражња	
	Т4 2022.	Т1 2023. (очекивања)	Т4 2022.	Т1 2023. (очекивања)
Привреда	↑	↑	↑	↑
Мала и средња предузећа	↑	↑	↑	↑
Велика предузећа	↑	↑	↑	↑
Пољопривредници	↗	-	↓	↗
Становништво	↑	↑	↓	↓
Готовински (динарски)	↑	↑	↓	↓
За рефинансирање (динарски)	↑	↑	↓	↓
Стамбени (девизни)	↑	↑	↓	↓
Потрошачки (девизни)	-	↑	-	-

Легенда:

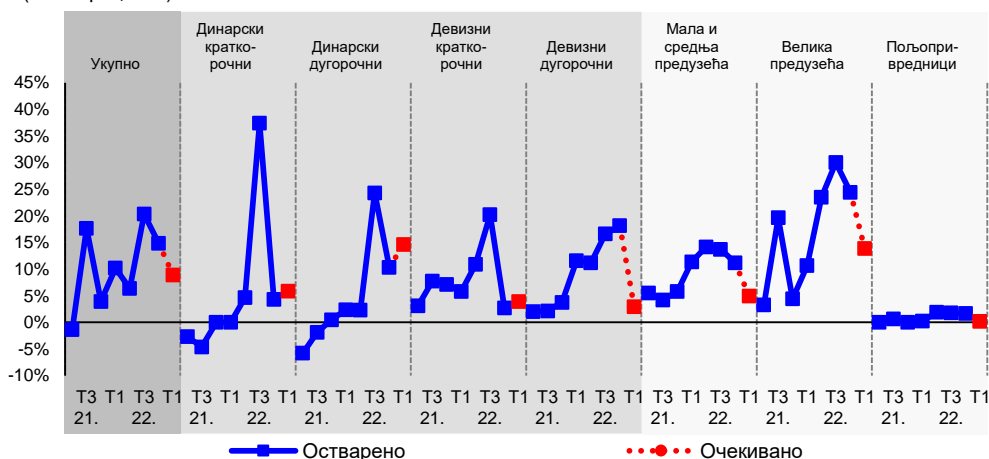
- ↑ Повећање тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↑ Поштравање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)
- ↗ Повећање тражње / поштравање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- без промене
- ↘ Смањење тражње / ублажавање кредитних стандарда (нето проценат до 5%)
- ↓ Смањење тражње (нето проценат већи од 5%)
- ↓ Ублажавање кредитних стандарда (нето проценат већи од 5%)

1. Кредити привреди

1.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати јануарске анкете показују да су банке поштриле стандарде (интерне критеријуме за одобравање кредита) привреди у Т4 2022. (нето проценат на нивоу од 15%), али у знатно мањој мери него што су то очекивале у октобарској анкети и у мањој мери него у претходном тромесечју. Поштравање се у већој мери односило на девизно индексиране кредите у односу на динарске кредите, док је, посматрано по величини предузећа, било највише заступљено код великих предузећа.

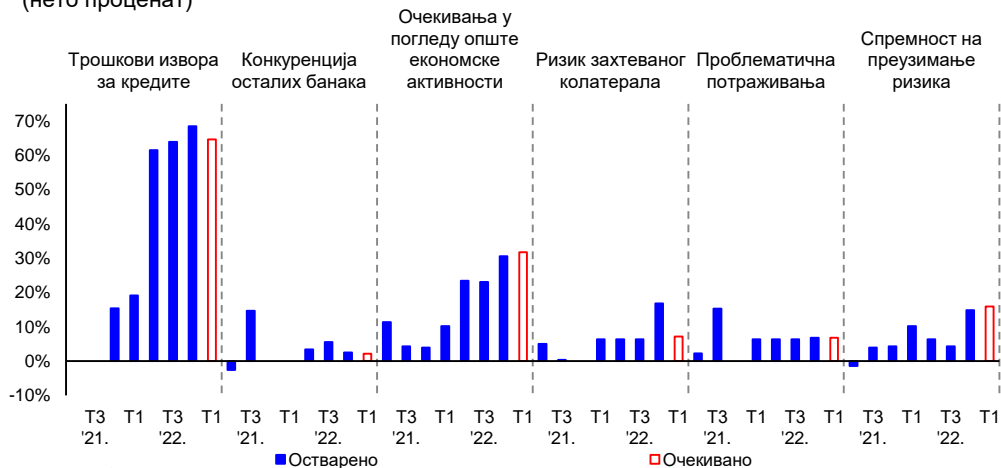
Промена кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.
** На графиконима није приказан интензитет промене.

Утицај фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.
** На графиконима није приказан интензитет промене.

На поштравање кредитних стандарда привреди првенствено су утицали повећани трошкови извора финансирања (што је у складу са ефектима заштравања монетарне политике Народне банке Србије и Европске централне банке), а затим и неизвесност у погледу опште економске ситуације, што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика. Поред тога, поједине банке су навеле и то да су проблематична потраживања, квалитет захтеваног колатерала, као и смањење конкуренције у банкарском сектору услед спајања банака, деловали у смеру поштравања стандарда.

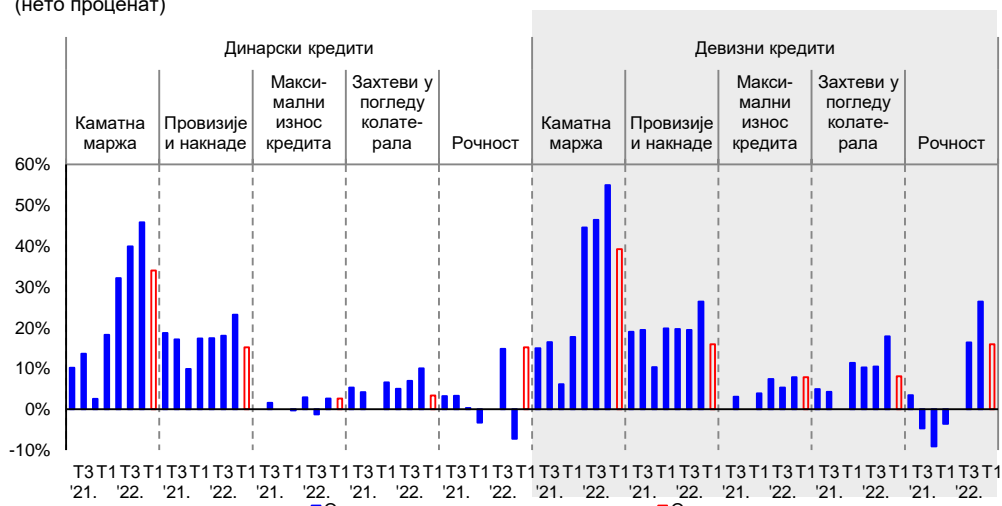
Исти фактори, према оцени банака, доприносиће умереном поштравању кредитних стандарда привреди и током Т1 2023. (нето проценат од 9%).

1.2. Услови одобравања кредита привреди

Истовремено с поштравањем стандарда, банке су оцениле и да су ценовни услови по којима су одобрени кредити привреди (и динарски и девизни односно девизно индексирани) у Т4 поштрени, што очекују да се настави и у наредном тромесечју и у складу је с текућим заштравањем монетарних политика Народне банке Србије и Европске централне банке. Ценовни услови су поштрени за сва предузећа, независно од њихове величине.

Поред тога, банке су смањиле максималну рочност кредита, поштрени су захтеви у погледу колатерала, а смањен је и максималан износ кредита.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима
(нето проценат)

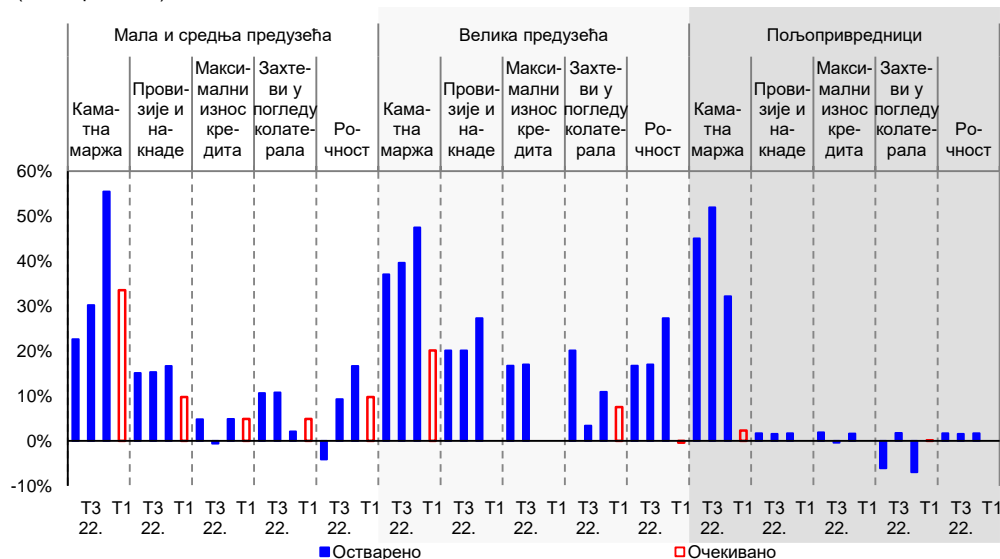

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Промена услова за одобравање кредита и кредитних линија предузећима (нето проценат)

Извор: НБС.

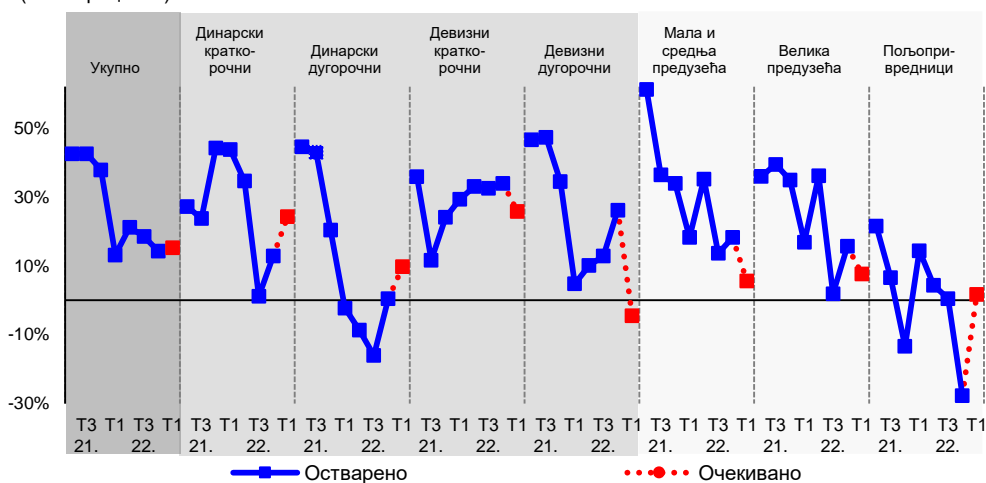
* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

1.3. Тражња привреде за кредитима и фактори који је опредељују

Оцена банака је да је привреда повећала тражњу за кредитима током Т4 (нето проценат од 14%), мада у нешто мањој мери него што је то био случај у Т3, а даљи раст тражње је очекиван за Т1.

Промена тражње предузећа за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

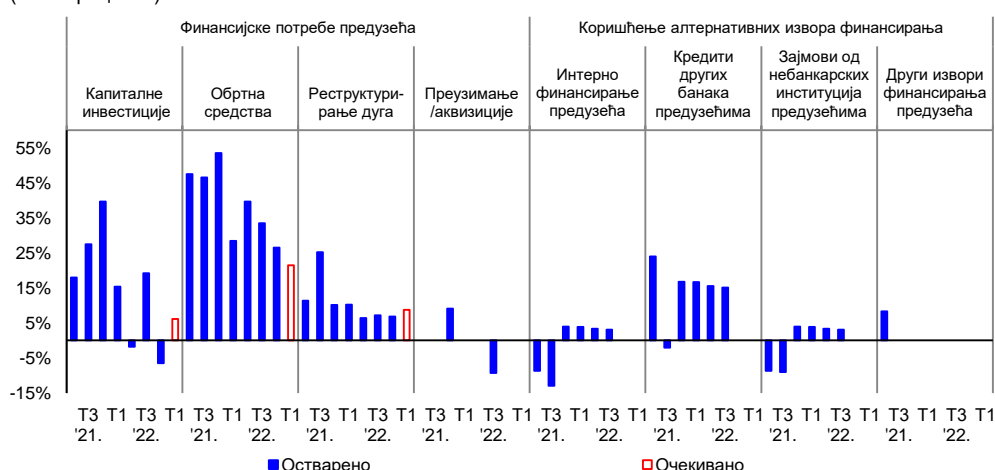
** На графиконима није приказан интензитет промене.

Према оцени банака, тражња је повећана за краткорочним динарским кредитима, као и краткорочним и дугорочним девизним и девизно индексираним кредитима.

Раст тражње је био најзаступљенији код малих и средњих предузећа, следе их велика предузећа, док су пољопривредници смањили тражњу. Банке су оцениле да су потребе за финансирањем обртних средстава и реструктурирањем постојећих обавеза фактори који су доприносили расту тражње привреде за кредитима.

С друге стране, оцена банака је да су капиталне инвестиције негативно доприносиле тражњи за кредитима у Т4, али ипак очекују да ће то бити фактор који ће у Т1 утицати на раст тражње за кредитима.

Утицај фактора на промену тражње предузећа за кредитима
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

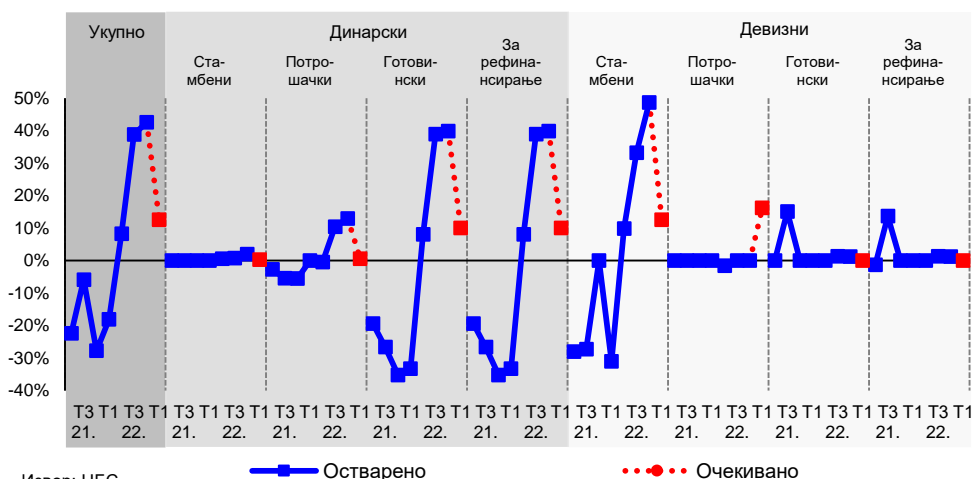
2. Кредити становништву

2.1. Кредитни стандарди и фактори који утичу на њихову промену

Резултати анкете показују да су кредитни стандарди становништву у Т4 2022. пооштрени (нето проценат од 43%), што је у складу са очекивањима изнетим у претходној анкети. Банке очекују да у Т1 наставе с даљим пооштравањем кредитних стандарда становништву, али у мањем обиму него у Т4.

Пооштравање у Т4 највише се односило на девизно индексирани стамбене кредите и динарске готовинске кредите (укључујући кредите за рефинансирање).

Промена кредитних стандарда у одобравању кредита становништву (нето проценат)

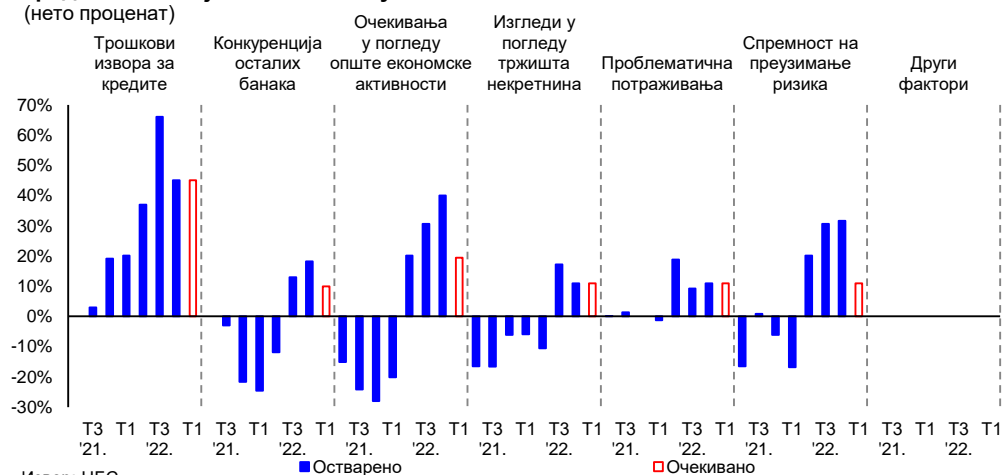

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање кредитних стандарда, негативна на ублажавање кредитних стандарда.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Утицај појединих фактора на промену кредитних стандарда у одобравању кредита и кредитних линија становништву (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на допринос датог фактора поштравању кредитних стандарда, негативна на допринос датог фактора ублажавању кредитних стандарда.

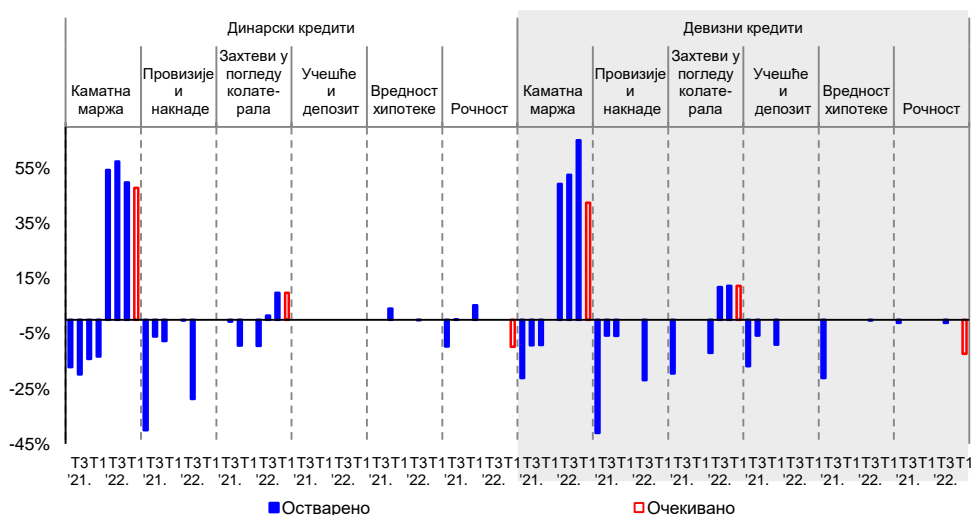
** На графиконима није приказан интензитет промене.

Банке су оцениле да су поштравању стандарда, као и код привреде, највише допринели повећани трошкови извора кредита и неизвесност у погледу опште економске ситуације, што се одразило и на смањену спремност за преузимање ризика. Поред тога, оцена појединих банака јесте да и ситуација на тржишту некретнина (раст цена непокретности, уз раст каматних стопа на кредите) и мања конкуренција у сектору делују у смеру поштравања стандарда. Такође, поједине банке као фактор за поштравање стандарда наводе и ризик од раста проблематичних потраживања.

2.2. Услови одобравања кредита становништву

Банке наводе да су повећале каматне марже током Т4 и код динарских и код девизно индексираних кредита. Такође, поштриле су захтеве у погледу колатерала. С друге стране, остале услове кредита становништву (максималну рочност, максималан износ, као учешће и вредност хипотеке) нису мењале. Нису мењале ни провизије и накнаде, након што су их претходно банке смањиле под утицајем мера Народне банке Србије којима су ограничене цене основног пакета платног рачуна и смањене накнаде за платне услуге код банака које су их претходно неоправдано повећале.

Промена услова за одобравање кредита становништву
(нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на поштравање услова, негативна на ублажавање услова.

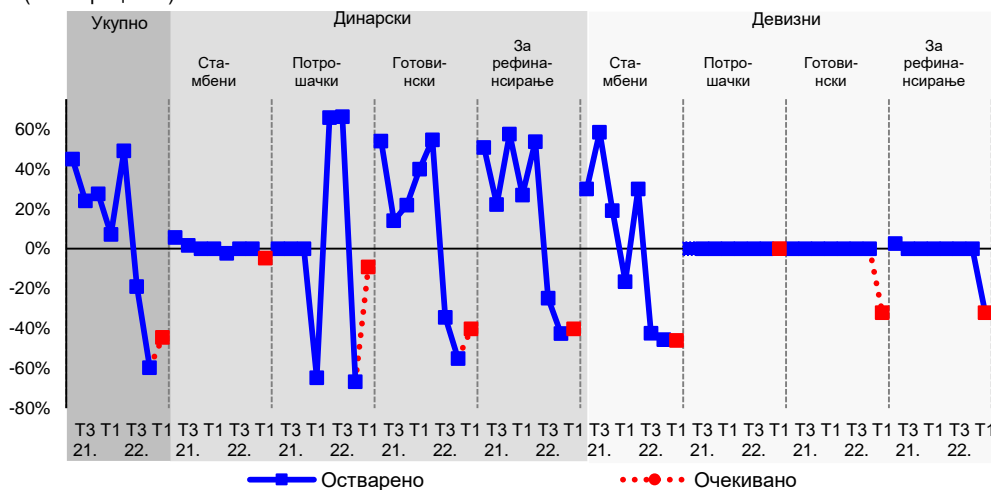
** На графиконима није приказан интензитет промене.

2.3. Тражња становништва за кредитима и фактори који је опредељују

Банке оцењују да је становништво знатно смањило тражњу за кредитима током Т4 (нето проценат -60%), а пад је очекиван и за Т1, али у нешто мањој мери.

Тражња становништва је смањена за најзаступљенијим категоријама кредита становништву – динарским готовинским кредитима (укључујући и кредите за рефинансирање) и девизно индексираним стамбеним кредитима. Према оцени банака, у смеру ниже тражње за кредитима делује раст цена непокретности и каматних стопа.

Промена тражње становништва за кредитима (нето проценат)

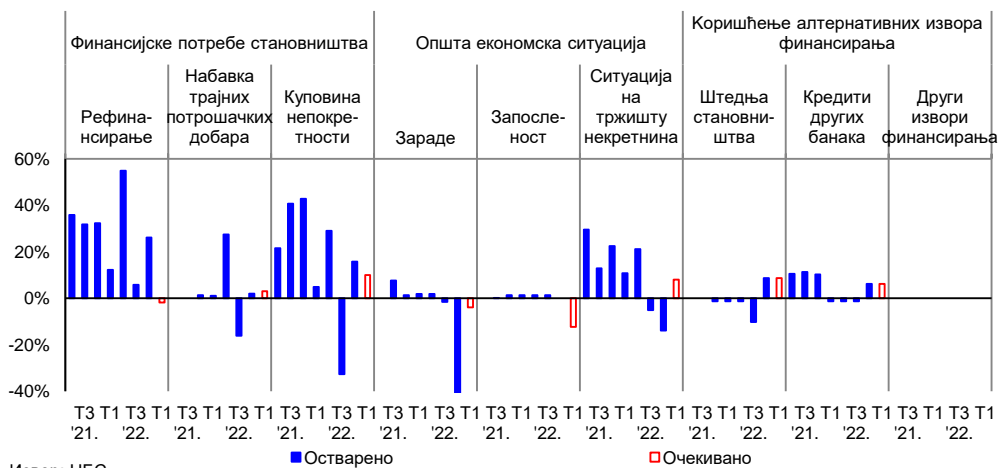

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на повећање тражње, негативна на смањење тражње.

** На графиконима није приказан интензитет промене.

Утицај фактора на промену тражње становништва за кредитима (нето проценат)

Извор: НБС.

* Позитивна вредност указује на допринос датог фактора повећању тражње, негативна на допринос датог фактора смањењу тражње.

** На графиконима није приказан интензитет промене.